

Utrikesdepartementet

Styrelsen för internationellt
utvecklingssamarbete (Sida)
105 25 STOCKHOLM

**Strategi för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället
2016-2022**

1 bilaga

Ärendet

Föreliggande strategi ska styra användningen av medel som i regleringsbrev avseende Styrelsen för internationellt utvecklingssamarbete (Sida) anslås under utgiftsområde 7, anslaget 1:1 Biståndsverksamhet, anslagsposten 5 Stöd genom svenska organisationer i det civila samhället under budgetåren 2016-2022.

Strategin för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället syftar till att stärka det civila samhället i utvecklingsländer genom stöd via svenska civilsamhällesorganisationer för att på så sätt nå det övergripande målet att skapa förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom.

Regeringens beslut

Regeringen beslutar att fastställa en strategi för Sidas stöd genom svenska organisationer i det civila samhället för perioden 2016-2022 enligt *bilagan*.

Regeringen uppdrar åt Sida att ansvara för genomförandet av strategin.

På regeringens vägnar

Isabella Lövin

Frank Svensson

Kopia till

Justitiedepartementet L6
Justitiedepartementet-EMA
Justitiedepartementet -SIM
Utrikesdepartementet-AME
Utrikesdepartementet-AF
Utrikesdepartementet-ASO
Utrikesdepartementet-EC
Utrikesdepartementet-EU
Utrikesdepartementet-MENA
Utrikesdepartementet-ES
Utrikesdepartementet-FN
Utrikesdepartementet-FMR
Utrikesdepartementet-FH
Utrikesdepartementet-GA
Utrikesdepartementet-NIS
Utrikesdepartementet-HI
Utrikesdepartementet-IU
Utrikesdepartementet-KOM
Utrikesdepartementet-KH
Utrikesdepartementet-RS
Arbetsmarknadsdepartementet-A
Arbetsmarknadsdepartementet-IE
Finansdepartementet-BA
Finansdepartementet-IA
Försvarsdepartementet-ESL
Kulturdepartementet-KI
Kulturdepartementet-DISK
Kulturdepartementet-D
Miljö- och energidepartementet-EE
Näringsdepartementet-EUI
Utbildningsdepartementet-AI
Utbildningsdepartementet-F
Expertgruppen för utvärdering och analys av Sveriges internationella bistånd, EBA

Strategi för stöd genom svenska organisationer i det civila samhället för perioden 2016-2022

Inriktning

Syftet med verksamheten inom ramen för strategin är att arbeta för ett livskraftigt och pluralistiskt civilt samhälle i utvecklingsländer som verkar utifrån ett rättighetsperspektiv för förbättrade levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom i alla dess dimensioner, ökad respekt för mänskliga rättigheter och för en global hållbar utveckling.

Strategin ska gälla under perioden 2016-2022 och omfatta de medel som anslås i Sidas regleringsbrev för respektive verksamhetsår.

Strategin förväntas bidra till att uppnå (i) stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer, och (ii) ett mer gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer:

1. **Stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer att bidra till fattigdomsminskning i utvecklingsländer**

Stärkt kapacitet hos civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer ökar civilsamhällets bidrag till fattigdomsminskning och hållbara förändringar av levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom. Stärkt kapacitet förväntas leda till:

- *Ökat genomslag för rättighetsperspektivet i civilsamhällets arbete samt stärkt förmåga hos civilsamhället att representera och agera i nära samråd med människor som lever i fattigdom.*
- *Ökad medvetenhet, engagemang och kapacitet hos människor som lever i fattigdom att arbeta för demokrati och organisera sig för att kunna utkräva sina mänskliga rättigheter.*
- *Ökad mångfald inom det civila samhället i utvecklingsländer som representerar och/eller agerar till förmån för människor som lever i fattigdom.*
- *Ökad förståelse och engagemang hos civilsamhället i utvecklingsländer för globala utvecklings- och hållbarhetsfrågor och stärkt påverkansarbete för detta gentemot beslutsfattare.*

2. **Främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer**

Ett gynnsamt samhällsklimat där mänskliga rättigheter respekteras är centralt för att civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer ska kunna verka som självständiga och oberoende utvecklingsaktörer, samt för samverkan mellan det civila samhället och andra relevanta aktörer som agerar för en hållbar och fredlig demokratisk utveckling. Insatser förväntas bidra till:

- *Stärkta möjligheter för civilsamhället att arbeta för en gynnsam miljö för civilsamhället i utvecklingsländer.*
- *Inrättade och/eller stärkta dialogmekanismer och mötesplatser i utvecklingsländer för samverkan inom/mellan civilsamhället och andra aktörer.*
- *Ett mer bistånds- och utvecklingseffektivt stöd till civilsamhället.*

Verksamhet

Det civila samhället har en nyckelroll för fattigdomsbekämpning och en särskild relevans och potential att bidra till demokratisk utveckling och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna i utvecklingsländer. Det civila samhällets organisationer (CSO) kan skapa medvetenhet om individers rättigheter, mobilisera människor och stärka deras kapacitet att utkräva sina rättigheter, men också själva erbjuda samhällstjänster där staten inte gör det. Organisationer har också en viktig roll som förslagsställare, opinionsbildare och röstbärare för att påverka allmänhet och beslutsfattare. Det civila samhället har däri ett ansvar att representera och/eller agera till förmån för grupper och

individer som är diskriminerade, marginaliserade, hotade eller på annat sätt lever i fattigdom. Civilsamhällesorganisationer spelar även en avgörande roll i freds- och statsbyggande.

Bevekelsegrunden för strategin är att ett livskraftigt, pluralistiskt civilt samhälle, som arbetar rättighetsbaserat är avgörande för demokratisering, fattigdomsbekämpning, jämställdhet och en rättvis och hållbar global utveckling. Som opinionsbildare och röstbärare fyller civilsamhällesorganisationer en viktig funktion för att ge förslag, granska och utkräva ansvar. De tillgodser även angelägna behov av samhällsservice och kan fylla en viktig brobyggande funktion i förhållande till andra demokratiseringsaktörer. Genom deras förmåga att verka lokalt och nära fattiga och förtryckta människor, får människor som lever i fattigdom och diskriminering möjlighet att själva påverka sina levnadsvillkor och utöva inflytande i politiska processer och beslut. Det krympande utrymmet för det civila samhället i många delar av världen gör det särskilt angeläget att stå upp för behovet av ett starkt civilt samhälle och bidra till dess kapacitetsutveckling.

Den svenska traditionen av ett självständigt folkrörelseförankrat civilsamhälle har genom sitt långvariga engagemang en särskild potential att stödja uppbyggnaden av demokratiska civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer. Stödet till det civila samhället i utvecklingsländer ska huvudsakligen ges genom bidrag till svenska civilsamhällesorganisationers verksamhet. Dessa organisationer har ett eget ansvar för verksamhetens utformning, innehåll och kontroll, m.m. Sida har till ansvar att styra verksamheten genom riktlinjer och regelbunden uppföljning som säkerställer att strategin genomförs på ett relevant och effektivt sätt. Styrningen bör utformas så att den främjar ett bistånds- och utvecklingseffektivt, flexibelt och innovativt civilsamhällesstöd. Stödet ska förmedlas efter ansökningsförfarande utifrån regler och kriterier som Sida utarbetar och beslutar om. Sida bör även uppmuntra aktörerna för genomförandet av strategin att diversifiera sin finansiering, till exempel genom att bidra till egeninsatsen vid stöd från EU-kommissionen.

Stödet till civila samhället i utvecklingsländer är inte begränsat till enskilda länder eller sektorer, utöver det som följer av OECD/DAC:s riktlinjer om vad som får klassificeras som bistånd.

De samhällsnyttiga tjänster som organiseras av civilsamhällesorganisationer inom ramen för strategin ska ta sin utgångspunkt i arbetet med genomförandet av Agenda 2030 och politiken för global utveckling (PGU) med dess två perspektiv, rättighetsperspektivet och fattiga människors perspektiv på utveckling. Detta innebär att arbetet ska genomföras utifrån ett rättighetsperspektiv, som stärker rättighetsbärandens kapacitet att utkräva sina rättigheter och inte medför att staten underlåter att fullfölja sina skyldigheter gentemot medborgarna. Arbetet ska utgå från ett rättighetsperspektiv också i meningen att det ska genomsyras av de fyra principerna om deltagande, icke-diskriminering, ansvarsutkrävande och öppenhet. Stöd ska endast utgå till organisationer med demokratiska arbetsätt och jämlika och jämställda interna strukturer, inklusive inom ledarskapet, som gör att organisationerna verkar och agerar med legitimitet och representativitet, samt att de också arbetar i enlighet med FN:s principer för mänskliga rättigheter, den internationella humanitära rätten och beslut av FN:s säkerhetsråd. Stödet förutsätter att civilsamhällesorganisationerna agerar med legitimitet i relation till individer och grupper som är diskriminerade, marginaliserade och/eller på något sätt lever i fattigdom. Detta kan t.ex. betyda att marginaliserade grupper inkluderas i organisationernas interna organisation och involveras i centrala beslut. Stärkt intern demokrati är centralt.

Strategin ska främja deltagande av en mångfald och bredd av organisationer v.g. tematisk kompetens, identitet och inriktning, både i utvecklingsländer och i Sverige. Såväl nya som etablerade civilsamhällesorganisationer ska beaktas. Både formella civilsamhällesorganisationer och informella aktörer såsom nätverk ska kunna erhålla stöd. Vad gäller aktörer i Sverige ska särskild uppmärksamhet ges till sådana som redan idag spelar en viktig roll för utveckling, men även nya aktörer som har potential att spela en större roll inom ramen för utvecklingsarbetet ska beaktas. Småskalig verksamhet ska inte vara ett hinder för att komma ifråga för stöd, varken i utvecklingsländer eller i Sverige. Även verksamhet i repressiva miljöer bör ges utrymme i strategin. Såväl grupper som enskilda civilsamhällesaktörer, däribland försvarare av de mänskliga rättigheterna, som lever under hot och begränsningar är i särskilt stort behov av stöd. Sida ska kunna underlätta för

de svenska civilsamhällesorganisationernas arbete med att stödja utsatta civilsamhällesorganisationer och/eller informella aktörer, exempelvis genom riskdelning.

Bistånds- och utvecklingseffektivitet ska genomsyra all verksamhet inom strategin. Principerna om biståndseffektivitet, däribland Istanbul-principerna, ska tillämpas av alla aktörer som erhåller och förmedlar svenskt bistånd, inklusive svenska civilsamhällesorganisationer. Sida ska i detta sammanhang verka för att svenska civilsamhällesorganisationer arbetar harmoniserat med andra aktörer för att samordna givarsamfundets krav på samarbetsorganisationerna, t.ex. angående planering, rapportering, revision samt landbesök. Sida ska även uppmärksamma och föra dialog med svenska civilsamhällesorganisationer om deras deltagande i gemensamma initiativ med aktörer från det civila samhället på internationell nivå för att öka civilsamhällets egen bistånds- och utvecklingseffektivitet.

Samordning och samverkan bör ske med verksamhet som finansieras av andra strategier i syfte att uppnå synergier, undvika överlappning, samt att relevanta och viktiga insatser i gränslandet mellan två strategier inte blir utan finansiering. Detta är särskilt relevant i förhållandet till det humanitära området. Detta kan ske dels på landnivå, i dialog med utlandsmyndigheterna, dels, i tillämpliga fall, på global nivå. Detta ska ske utifrån lokala behov med hänsyn till insatsernas specifika kontext och dess förutsättningar.

De organisationer som får stöd från strategin ska också rapportera sin biståndsdata till Sidas CSO-databas och på sikt till International Aid Transparency Initiative (IATI).

Av den verksamhet som svenska civilsamhällesorganisationer bedriver med stöd från strategin ska (minst) 10 procent finansieras av de organisationer Sida har avtal med och (minst) 5 procent för de medel som vidareförmedlas till annan svensk organisation.

Område 1 - Stärkt kapacitet hos civilsamhällesaktörer i utvecklingsländer

Ett vanligt problem inom civilsamhällena i utvecklingsländer är att de grupper och organisationer som har potential att bidra till demokratisk utveckling och respekt för och främjande av mänskliga rättigheter har svag tematisk, organisatorisk och finansiell kapacitet och därför inte får genomslag.

Verksamheten inom strategin ska därför bidra till att stärka organisationer internt och på dessa områden därmed förbättra deras förutsättningar att driva opinionsarbete, påverka beslutsfattare, erbjuda samhällstjänster etc. Detta förväntas bl.a. leda till ökad insyn, inflytande och ansvarsutkrävande i beslutsprocesser kring medborgerliga, politiska, sociala, ekonomiska och/eller kulturella mänskliga rättigheter för människor som lever i fattigdom.

I syfte att säkerställa kapaciteteten hos civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer är det av vikt att de ges stöd att uppnå en god administrativ kapacitet och etablera rutiner för planering, genomförande, uppföljning och resultatredovisning på ett fullgott och transparent sätt.

Kapacitetsutvecklingen ska ske utifrån organisationernas befintliga roller. De organisationer som arbetar med opinionsbildning förväntas genom stödet få ökad kunskap och kapacitet att bedriva påverkansarbete, ta del av information, utöva inflytande och utkräva ansvar i beslutsprocesser. Detta inkluderar att kunna föra en kvalificerad dialog med regeringar, politiska partier och andra relevanta aktörer, att delta aktivt i existerande nätverk och bygga nya vid behov, samt att ha en fungerande kommunikationsverksamhet. I förlängningen förväntas den ökade kapaciteten hos civilsamhällesaktörerna också bidra till ökad kunskap, engagemang och kapacitet hos de människor som lever i fattigdom. På samma sätt förväntas de civilsamhällesaktörer som arbetar som leverantörer och organisatörer av samhällsnyttiga tjänster bli starkare och mer effektiva i denna roll. Det civila samhällets roll som organisatör av samhällstjänster är särskilt relevant i sammanhang där den sociala infrastrukturen är begränsad.

En utgångspunkt för all verksamhet är att den sker utifrån ett rättighetsperspektiv. De människor som civilsamhället arbetar för och med är i många fall omedvetna om sina mänskliga rättigheter. För att kunna delta i samhället och påverka sin livssituation behöver människor därför både få tillgång till grundläggande samhällsservice och kunskap om sina rättigheter.

Stödet ska därför inriktas på att stärka grupper och individers möjlighet att själva kunna utkräva sina rättigheter och påverka sina livsvillkor. Stöd ska gå till verksamhet där det finns en tydlig koppling till att öka respekten för individers medborgerliga, politiska, sociala, ekonomiska och/eller kulturella mänskliga rättigheter som uppnår fattigdomsminskande effekter, inklusive demokratisering. Den verksamhet som får stöd ska också genomsyras av rättighetsperspektivets fyra principer, som stärker individens egenmakt och förbättrar organisationernas möjligheter att agera med legitimitet och representera sina medlemmar. En viktig utgångspunkt i detta är därför att kvinnors deltagande och inflytande, representation och medverkan uppmärksammas. Organisationerna bör också få ökad kunskap om rättighetsperspektivet, det internationella systemet och regelverket för dessa rättigheter.

Verksamhet ska kunna finansieras med syfte att stödja svenska civilsamhällesorganisationers påverkansarbete utanför Sverige för att skapa en ökad förståelse för globala utvecklings- och hållbarhetsfrågor som berör människor som lever i fattigdom och stärkt påverkansarbete för detta gentemot beslutsfattare, på global, regional, nationell och lokal nivå.

Område 2 - Främjande av ett gynnsamt samhällsklimat

Civilsamhällets betydelse för en hållbar och inkluderande utveckling är numera vida erkänd och de fri- och rättigheter som har bäring på civilsamhället är del av det internationella ramverket för mänskliga rättigheter. Trots detta har möjligheterna för civilsamhället att verka begränsats genom bl.a. restriktiv lagstiftning i ett stort antal länder de senaste åren. Många samarbetsorganisationer har också utsatts för hot och påtryckningar som begränsar deras arbete, vissa har även behövt lägga ned sin verksamhet. Detta gäller inte minst organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter och demokratisering. Det finns heller inga tecken på att den negativa utvecklingen kommer att vända under de kommande åren.

Det är därför särskilt angeläget att fortsätta verka för en gynnsam miljö för civilsamhället. Främjande av ett gynnsamt samhällsklimat för civilsamhällesorganisationer som oberoende utvecklingsaktörer i egen rätt är viktigt, men också en viktig del i att skapa förutsättningar för ett effektivt bistånd.

Ett gynnsamt samhällsklimat innebär bl.a. att det finns ett legalt ramverk som möjliggör för civilsamhället att verka fritt, och att det finns faktiskt utrymme och möjligheter att påverka beslutsfattare.

Det finns även ett behov av ökad samverkan såväl inom det civila samhället som mellan civilsamhället och andra aktörer. Det finns ett behov av att stärka såväl "brobyggare" som mötesplatser för civilsamhället i sig, snarare än bara individuella organisationer. Ökad samverkan med regering och förvaltning, så länge den sker med respekt för civilsamhällets oberoende, är en förutsättning för fungerande demokratiska processer. Här spelar också samverkan med de politiska partierna i samarbetsländerna en viktig roll. Ett starkt civilsamhälle kan i förlängningen bidra till stärkta politiska partier och ett demokratiskt partisystem. Ett sätt att främja samverkan kan vara att skapa eller utveckla arenor eller mekanismer för mobilisering, organisering, samverkan, dialog och/eller förhandling mellan det civila samhällets aktörer, statliga och/eller marknadens aktörer.

Stödet genom det civila samhället bör också bidra till att belysa och stärka kopplingen mellan konfliktförebyggande arbete och utveckling, liksom att ställa krav på såväl utvecklingsaktörer som sviktande staters regeringar att arbeta konfliktförebyggande.

Stöd inom ramen för strategin kan även utgå till internationella civilsamhällesorganisationer och Sidas internationella engagemang i frågor som rör civilsamhället och dess roll inom utvecklingen. Sådant stöd ska utgå från ett lokalt ägarskap och beakta befintliga samordnings- och organisationsformer. Det kan t.ex. gälla insatser för ökad bistånds- och utvecklingseffektivitet inom civilsamhället. Det kan också handla om stöd till policy- och metodutveckling samt analys av hur förändringar i omvärlden påverkar civilsamhället, hur civilsamhället bidrar till utveckling och hur det bör stödjas för att utnyttja sin fulla potential.

Uppföljning

Formerna för uppföljning framgår av regeringens riktlinjer för strategier. Samtliga insatser inom ramen för strategin ska följas löpande. Utvärderingar ska ses som en integrerad del i den löpande uppföljningen och genomföras vid behov. Olika metoder för resultatuppföljning ska användas, med såväl kvalitativ som kvantitativ resultatinformation. Det bör eftersträvas en balans mellan kortsiktiga och långsiktiga resultat i insatsportföljen som säkerställer att biståndet bidrar till en rättvis och hållbar utveckling i Sveriges samarbetsländer.